

**Έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Νομικών, Δικαιοσύνης και Δημοσίας
Τάξεως για τα νομοσχέδια «Ο περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλαι
Διατάξεις) (Τροποποιητικός) Νόμος του 2019» και «Ο περί Δικαστηρίων
(Τροποποιητικός) Νόμος του 2019»**

Παρόντες:

Φωτεινή Τσιρίδου, αναπλ. πρόεδρος	Ανδρέας Πασιουρίδης
Νίκος Γεωργίου	Σωτήρης Ιωάννου
Άριστος Δαμιανού	Χαράλαμπος Θεοπέμπτου

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών, Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως εξέτασε τα υπό συζήτηση νομοσχέδια σε επτά συνεδρίες της, που πραγματοποιήθηκαν στις 15 Σεπτεμβρίου 2021 και στις 2 Φεβρουαρίου, στις 6 και 13 Απριλίου, καθώς και στις 4, 11 και 25 Μαΐου 2022. Στο πλαίσιο της συζήτησης κλήθηκαν και κατέθεσαν τις απόψεις τους ενώπιον της επιτροπής ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, η Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως και ο πρόεδρος του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου. Η πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου, παρ' όλο που κλήθηκε, δεν παρευρέθηκε στις συνεδρίες της επιτροπής, διαβίβασε ωστόσο γραπτώς τις απόψεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

Σημειώνεται ότι στο στάδιο της συζήτησης των νομοσχεδίων παρευρέθηκαν επίσης ο πρόεδρος της επιτροπής κ. Νίκος Τορναρίτης και τα μέλη της επιτροπής κ. Γιώργος Κουκουμάς, Χριστιάνα Ερωτοκρίτου, Πανίκος Λεωνίδου και Κωστής Ευσταθίου.

Τα υπό αναφορά νομοσχέδια, που αποτελούν μέρος ευρύτερων νομοθετικών ρυθμίσεων με τις οποίες επιδιώκεται η δικαστική μεταρρύθμιση, κατατέθηκαν κατά την προηγούμενη βουλευτική περίοδο μαζί με το νομοσχέδιο με τίτλο «Ο περί της Εικοστής Δεύτερης Τροποποίησης του Συντάγματος Νόμος του 2019», το οποίο ψηφίστηκε σε νόμο με τον τίτλο «Ο περί της Δέκατης Έβδομης Τροποποίησης του Συντάγματος Νόμος

του 2022» [Νόμος ...(I) του 2022]. Η δέσμη των τριών νομοσχεδίων συζητήθηκε από κοινού ενώπιον της επιτροπής.

Σκοπός του πρώτου νομοσχεδίου είναι η τροποποίηση του περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλαι Διατάξεις) Νόμου και του δεύτερου νομοσχεδίου η τροποποίηση του περί Δικαστηρίων Νόμου, αμφότερα δε αποσκοπούν στη μεταρρύθμιση και τον εκσυγχρονισμό της δομής και της λειτουργίας των δικαστηρίων με την επαναλειτουργία των δύο ανωτάτων δικαστηρίων που προβλέπονται στο Σύνταγμα της Δημοκρατίας, ήτοι του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου και του Ανωτάτου Δικαστηρίου, την απονομή στα δύο αυτά δικαστήρια πρόσθετης δικαιοδοσίας τρίτου βαθμού, καθώς και με την ίδρυση και λειτουργία Εφετείου με δευτεροβάθμια δικαιοδοσία για την εκδίκαση των εφέσεων.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην κοινή εισηγητική έκθεση που συνοδεύει τη δέσμη των μεταρρυθμιστικών νομοσχεδίων, αυτά ετοιμάστηκαν κατόπιν αξιολόγησης των προβλημάτων που αντιμετωπίζει το σύστημα απονομής της δικαιοσύνης και βασίστηκαν τόσο στην έκθεση του Ανωτάτου Δικαστηρίου του 2016 για τις λειτουργικές ανάγκες των δικαστηρίων όσο και στην έκθεση των Ιρλανδών εμπειρογνομόνων του 2018 αναφορικά με τη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος. Σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία, της κατάθεσης των νομοσχεδίων προηγήθηκε εντατική διαβούλευση του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως με το Ανώτατο Δικαστήριο, τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και τον Παγκύπριο Δικηγορικό Σύλλογο.

Όπως αναφέρεται στο προοίμιο του πρώτου νομοσχεδίου, η συγχώνευση της δικαιοδοσίας των δύο ανώτατων δικαιοδοτικών οργάνων του Συντάγματος και η αποκλειστική άσκηση της δικαιοδοσίας τους από το σημερινό Ανώτατο Δικαστήριο, το οποίο καθιδρύθηκε με τον περί της Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλαι Διατάξεις) Νόμο

(Νόμος 33 του 1964) κατ' επίκληση του δικαίου της ανάγκης, έχει συν τω χρόνω δυσχεράνει το έργο του δικαστηρίου αυτού και δε συμβάλλει στην ταχεία απονομή της δικαιοσύνης και στην αποφυγή καθυστερήσεων. Ως εκ τούτου, δικαιολογείται η επίκληση του δικαίου της ανάγκης, καθότι με τις προτεινόμενες νομοθετικές ρυθμίσεις επιδιώκεται η διασφάλιση πραγματικά αποτελεσματικής απονομής της δικαιοσύνης, η οποία συνιστά ουσιώδη λειτουργία ενός σύγχρονου κράτους δικαίου. Περαιτέρω, σύμφωνα με το προοίμιο του υπό συζήτηση νομοσχεδίου, επειδή εξακολουθούν να υφίστανται τα γεγονότα που κατέστησαν αδύνατη τη λειτουργία του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου και του Ανωτάτου Δικαστηρίου σύμφωνα με τις διατάξεις του Συντάγματος, εξακολουθεί να δικαιολογείται από το δίκαιο της ανάγκης κάθε νομοθετική ρύθμιση αποκλίνουσα από τις συνταγματικές διατάξεις για τα εν λόγω δικαστήρια. Στο προοίμιο του νομοσχεδίου επεξηγούνται περαιτέρω οι λόγοι που δικαιολογούν την επίκληση του δικαίου της ανάγκης για την προτεινόμενη τροποποίηση του περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλαι Διατάξεις) Νόμου.

Ειδικότερα, με το πρώτο νομοσχέδιο, όπως είχε αρχικά κατατεθεί από την εκτελεστική εξουσία, με το οποίο προτείνεται η τροποποίηση του περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλαι Διατάξεις) Νόμου, σκοπούνται μεταξύ άλλων τα ακόλουθα:

1. Η επαναλειτουργία των δύο ανώτατων δικαιοδοτικών οργάνων του Συντάγματος, ήτοι του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου και του Ανωτάτου Δικαστηρίου, το καθένα με πενταμελή σύνθεση. Τα μέλη των εν λόγω δικαστηρίων θα διορίζονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο οποίος προηγουμένως θα συμβουλευέται το Γνωμοδοτικό Δικαστικό Συμβούλιο ως προς την καταλληλότητα των υποψηφίων για διορισμό προσώπων. Το Γνωμοδοτικό Δικαστικό Συμβούλιο απαρτίζεται από τους δικαστές του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, τους δικαστές του Ανωτάτου

Δικαστηρίου, τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και τον Πρόεδρο του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου.

Σημειώνεται ότι κατά τη συγκρότηση των δύο ανώτατων δικαιοδοτικών οργάνων οι υφιστάμενοι δικαστές του σημερινού Ανωτάτου Δικαστηρίου με απόφαση του Προέδρου της Δημοκρατίας θα συνεχίσουν να υπηρετούν με τους ίδιους όρους υπηρεσίας είτε ως μέλη του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου είτε ως μέλη του Ανωτάτου Δικαστηρίου, αφού ληφθεί υπόψη η προτίμησή τους.

Σημειώνεται επίσης ότι η επαναλειτουργία των δύο δικαστηρίων θα αρχίσει από την ημερομηνία δημοσίευσης σχετικών γνωστοποιήσεων στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας για την ετοιμότητά τους να επαναλειτουργήσουν.

2. Η χορήγηση στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο και στο Ανώτατο Δικαστήριο, πέραν της προβλεπόμενης στο Σύνταγμα δικαιοδοσίας τους, ανώτατης δευτεροβάθμιας δικαιοδοσίας και δικαιοδοσίας τρίτου βαθμού σε συγκεκριμένες περιπτώσεις που καθορίζονται στον προτεινόμενο νόμο.

Ειδικότερα, το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο θα έχει δικαιοδοσία:

- α. να εκδικάζει, κατόπιν παραπομπής από το Εφετείο, εφέσεις κατά αποφάσεων του Διοικητικού Δικαστηρίου σε θέματα δημόσιου δικαίου μείζονος δημοσίου συμφέροντος ή γενικής δημόσιας σημασίας,
- β. να αποφασίζει επί αίτησης του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας ή οποιουδήποτε των διαδίκων μετά από διαδικασία αναθεωρητικής έφεσης για νομικά θέματα που προκύπτουν από την απόφαση επί της έφεσης και σχετίζονται είτε με αλλαγή πάγιας νομολογίας είτε με την ανάγκη ορθής εφαρμογής ή ερμηνείας ουσιαστικής διάταξης νόμου είτε με μείζον ζήτημα δημοσίου συμφέροντος ή γενικής δημόσιας σημασίας και

- γ. να αποφασίζει επί συγκρουόμενων ή αντιφατικών αποφάσεων του Εφετείου εκδιδόμενων στο πλαίσιο της αναθεωρητικής του δικαιοδοσίας για σκοπούς συνοχής του δικαίου.

Το δε Ανώτατο Δικαστήριο θα έχει δικαιοδοσία:

- α. να εκδικάζει κατόπιν παραπομπής από το Εφετείο εφέσεις κατά αποφάσεων δικαστηρίου που ασκεί πολιτική ή ποινική δικαιοδοσία, περιλαμβανομένων των δικαστηρίων ειδικής δικαιοδοσίας, επί θεμάτων μείζονος δημοσίου συμφέροντος ή γενικής δημόσιας σημασίας,
  - β. να αποφασίζει επί αίτησης του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας ή οποιουδήποτε των διαδίκων μετά από διαδικασία πολιτικής ή ποινικής έφεσης για νομικά θέματα που προκύπτουν από την απόφαση και σχετίζονται είτε με αλλαγή πάγιας νομολογίας είτε με την ανάγκη ορθής εφαρμογής ή ερμηνείας ουσιαστικής διάταξης νόμου είτε με μείζον ζήτημα δημοσίου συμφέροντος ή γενικής δημόσιας σημασίας,
  - γ. να αποφασίζει επί συγκρουόμενων ή αντιφατικών αποφάσεων του Εφετείου στην πολιτική του δικαιοδοσία για σκοπούς συνοχής του δικαίου και
  - δ. να αποφασίζει την επανεκδίκαση από το Εφετείο ποινικής υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε καταδικαστική απόφαση υπό το φως νέων στοιχείων ή γεγονότων που ενδεχομένως να ανατρέπουν εν όλω ή εν μέρει την απόφαση.
3. Η ίδρυση Εφετείου που θα υπάγεται στο Ανώτατο Δικαστήριο και θα έχει δικαιοδοσία να εκδικάζει όλες τις εφέσεις κατά αποφάσεων οποιουδήποτε δικαστηρίου, εκτός των αποφάσεων του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου και των αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου και εκτός των εφέσεων που θα παραπέμπονται στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο και το Ανώτατο Δικαστήριο στο πλαίσιο της ανώτατης δευτεροβάθμιας δικαιοδοσίας τους.

Το Εφετείο θα αποτελείται από δεκαέξι δικαστές, οι οποίοι θα διορίζονται από το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο, και θα λειτουργεί σε τμήματα, όπως αυτά θα καθοριστούν σε διαδικαστικούς κανονισμούς. Δικαστής του Εφετείου θα διορίζεται πρόσωπο που είναι δικηγόρος με δωδεκαετή τουλάχιστον άσκηση του δικηγορικού επαγγέλματος, υψηλού ηθικού επιπέδου. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με σχετική ερμηνευτική πρόνοια στην έννοια του όρου «άσκηση του επαγγέλματος» περιλαμβάνεται και η υπηρεσία στη Δικαστική Υπηρεσία ή τη Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας.

Οι ρυθμίσεις που αφορούν τη συγκρότηση και τη λειτουργία του Εφετείου θα τεθούν σε ισχύ από την ημερομηνία δημοσίευσης στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας σχετικής γνωστοποίησης από το υφιστάμενο Ανώτατο Δικαστήριο για την ετοιμότητα του Εφετείου να λειτουργήσει.

4. Η διεύρυνση της σύνθεσης του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου, ώστε, πέραν των μελών του Ανωτάτου Δικαστηρίου, τα οποία σήμερα απαρτίζουν το εν λόγω συμβούλιο, να συμμετέχουν σε αυτό και άλλα μέλη του δικαστικού σώματος, καθώς και μέλη του δικηγορικού σώματος. Το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο θα είναι αρμόδιο για τον διορισμό, την προαγωγή, τη μετάθεση, τον τερματισμό της υπηρεσίας και την απόλυση των δικαστών του Εφετείου, των επαρχιακών δικαστών και των δικαστών ειδικής δικαιοδοσίας, καθώς και για την άσκηση πειθαρχικής εξουσίας επί αυτών.

Ειδικότερα, το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο θα απαρτίζεται από τον πρόεδρο του Ανωτάτου Δικαστηρίου ως πρόεδρο αυτού, τα μέλη του Ανωτάτου Δικαστηρίου, τον πρόεδρο του Εφετείου, τον αρχαιότερο πρόεδρο των επαρχιακών δικαστηρίων, τον πρόεδρο της Ένωσης Δικαστών, τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, τον πρόεδρο του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου και έναν δικηγόρο που ασκεί τη

δικηγορία για τουλάχιστον είκοσι πέντε έτη. Περαιτέρω, σύμφωνα με την προτεινόμενη ρύθμιση, η σύνθεση του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου θα διαφοροποιείται σε περίπτωση:

- α. διορισμού δικαστών του Εφετείου· στην περίπτωση αυτή θα μετέχουν επιπρόσθετα οι δύο αρχαιότεροι δικαστές του Εφετείου, ενώ δε θα μετέχουν ο αρχαιότερος πρόεδρος των επαρχιακών δικαστηρίων και ο πρόεδρος της Ένωσης Δικαστών,
- β. άσκησης πειθαρχικής εξουσίας επί δικαστών του Εφετείου· στην περίπτωση αυτή θα μετέχουν μόνο οι δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου και ο πρόεδρος του Εφετείου,
- γ. μετάθεσης ή άσκησης πειθαρχικής εξουσίας κατά δικαστών πρωτοβάθμιων δικαστηρίων· στην περίπτωση αυτή δε θα μετέχουν ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, ο πρόεδρος του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου και ο δικηγόρος με εικοσιπενταετή άσκηση της δικηγορίας.

Σημειώνεται συναφώς ότι οι αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου θα ελέγχονται, κατόπιν υποβολής ένστασης του υποψηφίου ή του ενδιαφερόμενου δικαστή, από το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, το οποίο θα ενεργεί ως Δευτεροβάθμιο Δικαστικό Συμβούλιο.

5. Η επαναλειτουργία των δύο Δικαστικών Συμβουλίων που προβλέπονται στα άρθρα 133.8 και 153.8 του Συντάγματος, τα οποία θα αποφασίζουν επί της αποχώρησης, της απόλυσης ή του με οιονδήποτε τρόπο τερματισμού της υπηρεσίας των δικαστών του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου και του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Όπως αναφέρεται στο προοίμιο του νομοσχεδίου, με την επαναλειτουργία των δύο υπό αναφορά Δικαστικών Συμβουλίων θα διασφαλίζεται ο αναγκαίος αλληλοέλεγχος

μεταξύ των δύο δικαστηρίων στην ανώτατη βαθμίδα της δομής της δικαιοσύνης, ο οποίος αναιρέθηκε με τη συγχώνευσή τους.

6. Η εισαγωγή μεταβατικών διατάξεων για τη συνέχιση της λειτουργίας του σημερινού Ανωτάτου Δικαστηρίου μέχρι την επαναλειτουργία του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου και του Ανωτάτου Δικαστηρίου, προκειμένου αφενός να ολοκληρώσει όλες τις υποθέσεις δευτεροβάθμιας δικαιοδοσίας επί πρωτόδικων αποφάσεων που εκδόθηκαν κατά την ενάσκηση της πρωτοβάθμιας δικαιοδοσίας του και αφετέρου να ολοκληρώσει σε σχέση με την άσκηση της δευτεροβάθμιας δικαιοδοσίας του και, ενώ θα λειτουργεί το Εφετείο, τις εκκρεμούσες ενώπιόν του πέραν των τριών ετών από την ημερομηνία δημοσίευσης του προτεινόμενου νόμου υποθέσεις, ενώ αυτές που εκκρεμούν για περίοδο μικρότερη των τριών ετών και στις οποίες μέχρι την εν λόγω ημερομηνία δε θα έχει αρχίσει η ακρόαση θα μεταφερθούν στο Εφετείο.

Επιπροσθέτως, στις μεταβατικές διατάξεις προβλέπεται η καθίδρυση και η λειτουργία μέχρι την ημερομηνία της επαναλειτουργίας του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου και του Ανωτάτου Δικαστηρίου:

- α. μεταβατικού Γνωμοδοτικού Δικαστικού Συμβουλίου, συγκροτούμενου από τους πέντε αρχαιότερους δικαστές του σημερινού Ανωτάτου Δικαστηρίου, τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και τον πρόεδρο του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου, με διαφοροποιημένη τη σύνθεσή του σε περίπτωση άσκησης πειθαρχικής εξουσίας κατά δικαστών, το οποίο θα ενεργεί ως συμβουλευτικό όργανο για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας αναφορικά με την καταλληλότητα των υποψήφιων σε διαδικασία διορισμού δικαστών του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου και του Ανωτάτου Δικαστηρίου, και
- β. μεταβατικού Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου, στην αποκλειστική αρμοδιότητα του οποίου θα υπάγονται ο διορισμός, η προαγωγή, η μετάθεση,

ο τερματισμός της υπηρεσίας και η απόλυση, καθώς και η άσκηση πειθαρχικής εξουσίας επί των δικαστικών λειτουργιών, το οποίο θα συγκροτείται από τον πρόεδρο και τα μέλη του σημερινού Ανωτάτου Δικαστηρίου, τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, τον πρόεδρο του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου και έναν δικηγόρο με εικοσιπενταετή άσκηση της δικηγορίας, ενώ η σύνθεσή του αυτή θα διαφοροποιείται σε περίπτωση άσκησης πειθαρχικής εξουσίας κατά δικαστών, ώστε να συμμετέχουν μόνο τα μέλη του συμβουλίου που είναι δικαστές.

Με το δεύτερο νομοσχέδιο, οι πρόνοιες του οποίου είναι απόρροια των τροποποιήσεων που προτείνονται με το πρώτο νομοσχέδιο, τροποποιείται ο περί Δικαστηρίων Νόμος (Νόμος 14 του 1960), ώστε οι διατάξεις του να συνάδουν με τις διατάξεις του περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλοι Διατάξεις) Νόμου, όπως ο τελευταίος προτείνεται να τροποποιηθεί με το πρώτο νομοσχέδιο.

Σημειώνεται ότι τα υπό συζήτηση νομοσχέδια εξετάστηκαν από την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών κατά την προηγούμενη βουλευτική περίοδο σε μεγάλο αριθμό συνεδριάσεων της και ως εκ τούτου η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών, Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως υπό τη νέα κατά την παρούσα κοινοβουλευτική περίοδο σύνθεσή της έκρινε σκόπιμο να αξιοποιήσει τη μακρά και ενδελεχή εξέτασή τους από την αντίστοιχη επιτροπή της προηγούμενης βουλευτικής περιόδου και να προχωρήσει με την εξέταση των τελευταίων αναθεωρημένων κειμένων τους, τα οποία υποβλήθηκαν στην τότε επιτροπή από τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως.

Σημειώνεται επίσης ότι στο πλαίσιο της συζήτησης που διεξήχθη κατά την απελθούσα βουλευτική περίοδο απασχόλησαν μεταξύ άλλων την τότε επιτροπή τα ακόλουθα ζητήματα:

1. Ο χρόνος έναρξης λειτουργίας του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου και του Ανωτάτου Δικαστηρίου.
2. Η ανάγκη εξεύρεσης υποδομών για τα νέα δικαστήρια και η ανάγκη ρύθμισης της εθιμοταξίας ανάμεσα στους δικαστές των δύο ανώτατων δικαστηρίων.
3. Η συμπερίληψη στον προτεινόμενο όρο «Ανώτατον Δικαστήριο» του αγγλικού όρου «High Court» και η πιθανή διαγραφή του εν λόγω αγγλικού όρου, δεδομένου ότι δε χρησιμοποιείται στο ελληνικό κείμενο του Συντάγματος της Δημοκρατίας και ότι χωρίς ο όρος αυτός να έχει κάποια χρησιμότητα ενδεχομένως να δημιουργεί σύγχυση, καθότι το καλούμενο «High Court», το οποίο λειτουργεί στο Ηνωμένο Βασίλειο, έχει διαφορετική δικαιοδοσία από την προβλεπόμενη στο νομοσχέδιο δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου.
4. Η πρόνοια του νομοσχεδίου σύμφωνα με την οποία το Γνωμοδοτικό Δικαστικό Συμβούλιο θα καθορίζει τα κριτήρια επιλεξιμότητας των υποψηφίων για διορισμό από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στη θέση δικαστή του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου και δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ρύθμιση η οποία ενδεχομένως να περιορίζει το συνταγματικό δικαίωμα του Προέδρου της Δημοκρατίας να επιλέγει τους δικαστές των εν λόγω δικαστηρίων.
5. Η προτεινόμενη διευρυμένη σύνθεση του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου, ήτοι του συμβουλίου το οποίο θα επιλαμβάνεται θεμάτων που θα αφορούν στους δικαστές του Εφετείου, των επαρχιακών δικαστηρίων και των δικαστηρίων ειδικής δικαιοδοσίας, και οι εκφρασθείσες επιφυλάξεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου αναφορικά με το ενδεχόμενο η συμμετοχή του Γενικού Εισαγγελέα και του προέδρου του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου να ερμηνευτεί ως έμμεση επέμβαση στην ανεξαρτησία των δικαστών.

Στο πλαίσιο της περαιτέρω συζήτησης επί των νομοσχεδίων κατά την παρούσα

βουλευτική περίοδο το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως προχώρησε στην εκ νέου αναθεώρηση των κειμένων αυτών, λαμβάνοντας υπόψη σχετικές απόψεις και εισηγήσεις που προέκυψαν από νέο κύκλο διαβούλευσης της Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως με τους εμπλεκόμενους φορείς, καθώς και εισηγήσεις που υποβλήθηκαν στη βάση των διαμειφθέντων κατά τη συζήτηση ενώπιον της επιτροπής.

Στο τελευταίο αναθεωρημένο κείμενο του πρώτου νομοσχεδίου, το οποίο αποτέλεσε αντικείμενο συζήτησης ενώπιον της επιτροπής, επήλθαν τροποποιήσεις που προνοούν κυρίως τα ακόλουθα:

1. Καθορισμό συγκεκριμένης ημερομηνίας για την έναρξη της λειτουργίας του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του Εφετείου.
Σημειώνεται ότι η Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως με επιστολή της, ημερομηνίας 6 Ιουλίου 2022, μετά από διαβούλευση με το Ανώτατο Δικαστήριο, εισηγήθηκε ως ημερομηνία έναρξης της λειτουργίας των εν λόγω δικαστηρίων την 1^η Ιανουαρίου 2023.
2. Καθορισμό του αριθμού των δικαστών των δύο ανώτατων δικαστηρίων σε εννέα (9) δικαστές για το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο και έως επτά (7) δικαστές για το Ανώτατο Δικαστήριο.
3. Καθορισμό της εκπροσώπησης της δικαστικής εξουσίας έναντι πάσης αρχής από τον αρχαιότερο των προέδρων του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου και του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις έκαστος εκ των προέδρων θα εκπροσωπεί το δικαστήριο του οποίου προεδρεύει για θέματα της αρμοδιότητάς του ενώπιον οποιασδήποτε αρχής. Οι δύο πρόεδροι θα υπηρετούν με τους ίδιους όρους και ωφελήματα.

4. Προσθήκη πρόνοιας σύμφωνα με την οποία στη διαδικασία διορισμού σε θέση δικαστή, πέραν της απαιτούμενης δωδεκαετούς άσκησης του επαγγέλματος, θα λαμβάνεται υπόψη η ύπαρξη γνώσης ή εμπειρίας του υποψηφίου στα θέματα που εμπíπτουν στη δικαιοδοσία του δικαστηρίου στο οποίο θα διοριστεί.
5. Παροχή δυνατότητας στο Ανώτατο Δικαστήριο να καθορίζει με διαδικαστικό κανονισμό τη συγκρότηση στο Εφετείο τμημάτων πολιτικής, ποινικής και αναθεωρητικής δικαιοδοσίας και να ορίζει τον αριθμό των δικαστών του Εφετείου και των τμημάτων αυτού οι οποίοι θα δικάζουν συγκεκριμένο θέμα.
6. Αναθεώρηση της σύνθεσης του Γνωμοδοτικού Δικαστικού Συμβουλίου, ώστε να προβλέπονται τα ακόλουθα:
  - α. Σε διαδικασία διορισμού μέλους του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, το Συμβούλιο θα απαρτίζεται από τον Πρόεδρο του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου ως πρόεδρο του Συμβουλίου, τους λοιπούς δικαστές του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου με δικαίωμα ψήφου, τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας χωρίς δικαίωμα ψήφου και τον πρόεδρο του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου χωρίς δικαίωμα ψήφου.
  - β. Σε διαδικασία διορισμού μέλους του Ανωτάτου Δικαστηρίου, το συμβούλιο θα απαρτίζεται από τον πρόεδρο του Ανωτάτου Δικαστηρίου ως πρόεδρο του συμβουλίου, τους λοιπούς δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου με δικαίωμα ψήφου, τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας χωρίς δικαίωμα ψήφου και τον πρόεδρο του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου χωρίς δικαίωμα ψήφου.
7. Επιβολή υποχρέωσης στο Γνωμοδοτικό Δικαστικό Συμβούλιο όπως κατά τον καταρτισμό του καταλόγου των υποψήφιων δικαστών λαμβάνει υπόψη την ανάγκη στελέχωσης των δικαστηρίων από προσοντούχους δικηγόρους.

8. Επιβολή υποχρέωσης στο Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο, στην αποκλειστική αρμοδιότητα του οποίου υπάγονται ο διορισμός, η προαγωγή, η μετάθεση, ο τερματισμός της υπηρεσίας και η απόλυση, καθώς και η πειθαρχική εξουσία των δικαστών του Εφετείου και των δικαστών των πρωτοβάθμιων δικαστηρίων, όπως κατά τον διορισμό ή την πλήρωση οποιασδήποτε θέσης δικαστή λαμβάνει υπόψη την ανάγκη στελέχωσης των δικαστηρίων από προσοντούχους δικηγόρους.
9. Προσθήκη πρόνοιας σύμφωνα με την οποία οι αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου απαιτείται να είναι επαρκώς και δεόντως αιτιολογημένες.
10. Διαγραφή των μεταβατικών διατάξεων που αφορούν στις ναυτικές υποθέσεις οι οποίες ήδη έτυχαν ρύθμισης δυνάμει των διατάξεων του περί Εμπορικού Δικαστηρίου και Ναυτοδικείου Νόμου του 2022 [Νόμος 69(Ι)/2022] και του περί Δικαστηρίων (Τροποποιητικού) Νόμου του 2022 [Νόμος 70(Ι)/2022].
11. Προσθήκη μεταβατικών διατάξεων σύμφωνα με τις οποίες:
  - α. οι υποθέσεις δευτεροβάθμιας και πρωτοβάθμιας πολιτικής δικαιοδοσίας, δευτεροβάθμιας ποινικής δικαιοδοσίας και δευτεροβάθμιας αναθεωρητικής δικαιοδοσίας οι οποίες καταχωρίστηκαν στο υφιστάμενο Ανώτατο Δικαστήριο και εκκρεμούν ενώπιόν του πριν από την ημερομηνία έκδοσης σχετικής γνωστοποίησης από το Ανώτατο Δικαστήριο μεταβιβάζονται κατά την εν λόγω ημερομηνία στο Εφετείο προς εκδίκαση,
  - β. οι υποθέσεις δευτεροβάθμιας πολιτικής δικαιοδοσίας οι οποίες καταχωρίστηκαν στο υφιστάμενο Ανώτατο Δικαστήριο και εκκρεμούν ενώπιόν του πριν από την ημερομηνία έκδοσης σχετικής γνωστοποίησης από το Ανώτατο Δικαστήριο εκδικάζονται από το υφιστάμενο Ανώτατο Δικαστήριο πριν από την 1^η Ιανουαρίου 2023 ή από το καθιδρυόμενο δυνάμει του

προτεινόμενου νόμου Ανώτατο Δικαστήριο μετά την 1^η Ιανουαρίου 2023, νοουμένου ότι:

- i. καταχωρίσθηκαν στο δικαστήριο πριν από την 31^η Δεκεμβρίου 2017,
  - ii. οι αποφάσεις επί αυτών των υποθέσεων είναι επιφυλαγμένες κατά την ημερομηνία έκδοσης της πιο πάνω γνωστοποίησης ή
  - iii. οι υποθέσεις αυτές αφορούν απόφαση η οποία εκδόθηκε από δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου κατά την ενάσκηση της πρωτοβάθμιας δικαιοδοσίας, η οποία προβλέπεται ή αναφέρεται στο άρθρο 155 του Συντάγματος,
- γ. οι υποθέσεις δευτεροβάθμιας ποινικής δικαιοδοσίας οι οποίες καταχωρίσθηκαν στο υφιστάμενο Ανώτατο Δικαστήριο και εκκρεμούν ενώπιόν του πριν από την ημερομηνία έκδοσης σχετικής γνωστοποίησης από το Ανώτατο Δικαστήριο εκδικάζονται από το υφιστάμενο Ανώτατο Δικαστήριο πριν από την 1^η Ιανουαρίου 2023 ή από το καθιερυόμενο δυνάμει του προτεινόμενου νόμου Ανώτατο Δικαστήριο μετά την 1^η Ιανουαρίου 2023, υπό την προϋπόθεση ότι οι αποφάσεις επί αυτών των υποθέσεων είναι επιφυλαγμένες κατά την εν λόγω ημερομηνία,
- δ. οι υποθέσεις δευτεροβάθμιας αναθεωρητικής δικαιοδοσίας οι οποίες καταχωρίσθηκαν στο υφιστάμενο Ανώτατο Δικαστήριο και εκκρεμούν ενώπιόν του πριν από την ημερομηνία έκδοσης σχετικής γνωστοποίησης από το Ανώτατο Δικαστήριο εκδικάζονται από το υφιστάμενο Ανώτατο Δικαστήριο πριν από την 1^η Ιανουαρίου 2023 ή από το καθιερυόμενο δυνάμει του προτεινόμενου νόμου Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο μετά την 1^η Ιανουαρίου 2023, νοουμένου ότι:
- i. καταχωρίσθηκαν στο δικαστήριο πριν από την 31^η Δεκεμβρίου 2018,

- ii. οι αποφάσεις επί αυτών των υποθέσεων είναι επιφυλαγμένες κατά την ημερομηνία έκδοσης της πιο πάνω γνωστοποίησης ή
- iii. οι υποθέσεις αυτές αφορούν απόφαση η οποία εκδόθηκε από δικαστή του υφιστάμενου Ανωτάτου Δικαστηρίου κατά την ενάσκηση της πρωτοβάθμιας δικαιοδοσίας του, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 146 του Συντάγματος και την οποία δικαιοδοσία το δικαστήριο διατηρούσε και ασκούσε έως την 1^η Ιανουαρίου 2016,
- ε. οι υποθέσεις πρωτοβάθμιας πολιτικής δικαιοδοσίας οι οποίες καταχωρίστηκαν στο υφιστάμενο Ανώτατο Δικαστήριο και εκκρεμούν ενώπιόν του αμέσως πριν από την ημερομηνία έκδοσης σχετικής γνωστοποίησης από το Ανώτατο Δικαστήριο εκδικάζονται από το υφιστάμενο Ανώτατο Δικαστήριο πριν από την 1^η Ιανουαρίου 2023 ή από το καθιδρυσμένο δυνάμει του προτεινόμενου νόμου Ανώτατο Δικαστήριο μετά την 1^η Ιανουαρίου 2023, υπό την προϋπόθεση ότι οι αποφάσεις επί αυτών των υποθέσεων είναι επιφυλαγμένες κατά την εν λόγω ημερομηνία,
- στ. συγκροτείται μεταβατικό Γνωμοδοτικό Δικαστικό Συμβούλιο, το οποίο απαρτίζεται από τον πρόεδρο του υφιστάμενου Ανωτάτου Δικαστηρίου ως πρόεδρο του μεταβατικού Γνωμοδοτικού Δικαστικού Συμβουλίου και τους λοιπούς δικαστές του δικαστηρίου με δικαίωμα ψήφου, τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας χωρίς δικαίωμα ψήφου και τον πρόεδρο του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου χωρίς δικαίωμα ψήφου,
- ζ. συγκροτείται μεταβατικό Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο, στην αποκλειστική αρμοδιότητα του οποίου υπάγονται ο διορισμός, η προαγωγή, η μετάθεση, ο τερματισμός της υπηρεσίας, η απόλυση και η πειθαρχική εξουσία επί των δικαστικών λειτουργών, το οποίο απαρτίζεται από τον πρόεδρο και τα μέλη

του υφιστάμενου Ανωτάτου Δικαστηρίου και στις συνεδρίες του οποίου, όταν αφορούν διορισμό, προαγωγή ή μετάθεση δικαστή του Εφετείου ή πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, δικαιούνται να παρίστανται ως παρατηρητές και χωρίς δικαίωμα ψήφου ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας και ο πρόεδρος του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου.

Στο τελευταίο αναθεωρημένο κείμενο του δεύτερου νομοσχεδίου προνοούνται κυρίως τα ακόλουθα:

1. Διαγραφή των προνοιών που ρυθμίζουν την απάλειψη από τη δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου της εκδίκασης υποθέσεων Ναυτοδικείου και μεταφορά της στα επαρχιακά δικαστήρια, καθότι οι εν λόγω υποθέσεις ήδη έτυχαν ρύθμισης δυνάμει των διατάξεων του περί Εμπορικού Δικαστηρίου και Ναυτοδικείου Νόμου του 2022 [Νόμος 69(Ι)/2022] και του περί Δικαστηρίων (Τροποποιητικού) Νόμου του 2022 [Νόμος 70(Ι)/2022].
2. Παροχή δικαιώματος έφεσης επί όλων των ενδιάμεσων αποφάσεων και όχι μόνο των απόλυτα καθοριστικών ως προς το αποτέλεσμα τους για τα δικαιώματα των διαδίκων, ως προνοείται στον βασικό νόμο.

Η πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου σε επιστολή της, ημερομηνίας 15 Σεπτεμβρίου 2021, προς τον πρόεδρο της επιτροπής επανέλαβε τη θέση του Ανωτάτου Δικαστηρίου όπως αυτή εκφράστηκε ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Νομικών κατά την προηγούμενη βουλευτική περίοδο, η οποία περιλαμβάνεται στη γραπτή δήλωση στην οποία προέβη στις 7 Απριλίου 2021, ήτοι ότι τα τρία νομοσχέδια με τα οποία επιδιώκεται δικαστική μεταρρύθμιση έχουν κατ' επανάληψη συζητηθεί στο Ανώτατο Δικαστήριο και επί αυτών έχουν εκφραστεί διάφορες και διαφορετικές σκέψεις και θέσεις που έχουν τεθεί ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων. Όπως περαιτέρω αναφέρεται στην εν λόγω δήλωση, οποιοιδήποτε προβληματισμοί και σκέψεις που δημοκρατικά

αναπτύχθηκαν δεν αναιρούν, με δεδομένες τις θέσεις των μελών, την επιθυμία και αποφασιστικότητα του Ανωτάτου Δικαστηρίου να προωθηθεί η ήδη καθυστερημένη μεταρρύθμιση της δικαιοσύνης. Τέλος, σύμφωνα με την πιο πάνω δήλωση, το Ανώτατο Δικαστήριο δε θεωρεί ορθό να τοποθετηθεί περαιτέρω στο κατά πόσο συμφωνεί ή διαφωνεί με την ψήφιση των συγκεκριμένων νομοσχεδίων, δεδομένου ότι τούτο εμπίπτει αποκλειστικά στην αρμοδιότητα της Βουλής των Αντιπροσώπων, η οποία αποτελεί το κυρίαρχο νομοθετικό σώμα της πολιτείας.

Συναφώς, σημειώνεται ότι σε υπόμνημα που κατατέθηκε από την πρόεδρο του Ανωτάτου Δικαστηρίου στο πλαίσιο της μελέτης των υπό αναφορά νομοσχεδίων κατά την προηγούμενη βουλευτική περίοδο καταγράφονται οι θέσεις της πλειοψηφίας των μελών του Ανωτάτου Δικαστηρίου επί συγκεκριμένων θεμάτων που ρυθμίζονται με τα εν λόγω νομοσχέδια και ειδικότερα επί της προτεινόμενης επαναλειτουργίας των δύο ανώτατων δικαιοδοτικών οργάνων του Συντάγματος, του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου και του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Οι θέσεις της πλειοψηφίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου όπως διατυπώνονται στο εν λόγω υπόμνημα είναι οι ακόλουθες:

1. Η διατήρηση του ενιαίου σχήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου αναμφίβολα εξυπηρετεί την ορθή και εύρυθμη απονομή της δικαιοσύνης.
2. Η λειτουργία του ενιαίου Ανωτάτου Δικαστηρίου επί πενήντα επτά και πλέον έτη υπήρξε σε κάθε περίπτωση καθοριστική στην ορθή απονομή της δικαιοσύνης και την κατίσχυση του κράτους δικαίου, αποτελεί δε αταλάντευτο εχέγγυο για την περαιτέρω διασφάλισή τους.
3. Με τη συνέχιση του ενιαίου σχήματος του υφιστάμενου Ανωτάτου Δικαστηρίου θα αποφευχθεί το πολύ σοβαρό ενδεχόμενο τα δύο νέα ανώτατα δικαστήρια να εμπλακούν σε ατέρμονες διαδικασίες αναφορικά με τη νομιμότητά τους στο πλαίσιο

επιδίωξης από διαδίκους των ιδιαίτερων σκοπών τους με αποτέλεσμα την παρεμπόδιση του έργου τους για εύρυθμη απονομή της δικαιοσύνης.

4. Η αιτιολόγηση για μια τόσο δραστική μεταβολή του δικαστηριακού συστήματος της Κύπρου στο ανώτατο επίπεδο με τη δημιουργία δύο ξεχωριστών δικαστηρίων προϋποθέτει τη διεξαγωγή σοβαρής και εμπειριστατωμένης μελέτης, με την οποία πρέπει να τεκμηριώνεται με αδιάσειστα στοιχεία ότι η διατήρηση του ενιαίου Ανωτάτου Δικαστηρίου είναι η αιτία της πρόκλησης αξεπέραστων προβλημάτων στην απονομή της δικαιοσύνης, ότι η προαναφερόμενη προτεινόμενη λύση είναι η πλέον ενδεδειγμένη, καθώς και ότι εξ αυτής δε θα προκληθούν οποιαδήποτε προβλήματα στον πρωταρχικό σκοπό της δικαστικής λειτουργίας, ήτοι στην απονομή της δικαιοσύνης. Στην προκειμένη περίπτωση ουδέποτε έγινε οποιαδήποτε μελέτη, η δε προτεινόμενη λύση συνιστά μείζονα μεταβολή της σημερινής κατάστασης με άδηλα αποτελέσματα. Το ενιαίο του σχήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου δεν αποτέλεσε ποτέ την αιτία για την πρόκληση καθυστερήσεων, ενώ στην έκθεση των εμπειρογνομόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2018 ουδεμία εισήγηση περιλήφθηκε για τον διαχωρισμό του Ανωτάτου Δικαστηρίου.
5. Είναι δεδομένη η ανάγκη άμεσης επίλυσης λειτουργικών προβλημάτων που έχουν αναγνωριστεί από τις εκθέσεις που αφορούν στη λειτουργία του Ανωτάτου Δικαστηρίου, τα οποία συνιστούν πραγματική αιτία για τις καθυστερήσεις που επισημαίνονται στην έκθεση των εμπειρογνομόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην εν λόγω έκθεση τίθεται επιτακτικά η ανάγκη για ίδρυση Εφετείου με δευτεροβάθμια δικαιοδοσία, μεταφορά της πρωτόδικης δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου στα πρωτόδικα δικαστήρια και μετατροπή του Ανωτάτου Δικαστηρίου

σε τριτοβάθμιο δικαστήριο, κατά το πρότυπο του Supreme Court του Ηνωμένου Βασιλείου.

Στο εν λόγω υπόμνημα καταγράφεται επίσης η θέση της μειοψηφίας των μελών του Ανωτάτου Δικαστηρίου, σύμφωνα με την οποία, υπό τις συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί και λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των δεδομένων, προκρίνεται η πλησιέστερη προς το Σύνταγμα δομή, ήτοι η καθίδρυση Ανωτάτου Δικαστηρίου και Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, θεωρώντας ότι η λύση ενός ενιαίου Ανωτάτου Δικαστηρίου οδηγεί σε υπερσυγκέντρωση εξουσιών και δυσλειτουργία και δε δύναται να ανταποκριθεί στο βασικό ζητούμενο του αλληλοελέγχου και της διαφάνειας, στοιχεία καθοριστικά για τον αποτελεσματικό και εναρμονισμένο με τα ευρωπαϊκά πρότυπα εκσυγχρονισμό της δικαιοσύνης. Σύμφωνα με τη θέση της μειοψηφίας, η σύσταση δύο ανώτατων δικαστικών σωμάτων διασφαλίζει την αποκέντρωση εξουσιών, την ευέλικτη λειτουργία και εξειδίκευση και τον αμοιβαίο δικαστικό έλεγχο των δύο δικαστηρίων από τα αντίστοιχα συμβούλια, κατά τα διαλαμβανόμενα στα άρθρα 133.8 και 153.8 του Συντάγματος. Διασφαλίζει επιπλέον τον έλεγχο του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου, χωρίς να αφήνει περιθώρια πρόκλησης οποιωνδήποτε εύλογων αμφιβολιών, ιδίως στους πολίτες, ως προς τα εχέγγρα διαφάνειας.

Η Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως στο πλαίσιο της συζήτησης των νομοσχεδίων κατά την παρούσα βουλευτική περίοδο επεξήγησε στην επιτροπή τις πρόνοιες των εν λόγω νομοσχεδίων ως έχουν τελικώς αναθεωρηθεί. Επιπροσθέτως, ενημέρωσε την επιτροπή για τα μέτρα που έχουν ήδη ληφθεί και τεθεί σε εφαρμογή για τη βελτίωση της απονομής της δικαιοσύνης, περιλαμβανομένης της σύστασης του Διοικητικού Δικαστηρίου και του Διοικητικού Δικαστηρίου Διεθνούς Προστασίας, για την επικείμενη εφαρμογή του συστήματος «e-justice», καθώς και για τον κύκλο

διαβουλεύσεων που διεξήγαγε επί της προτεινόμενης μεταρρύθμισης άμα τη αναλήψει των καθηκόντων της με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.

Αναφερόμενη στη συγκρότηση Ανωτάτου Δικαστηρίου και Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, η υπουργός τόνισε την ανάγκη για δημιουργία δύο τριτοβάθμιων δικαστηρίων, αφού με τον διαχωρισμό της δικαιοδοσίας τους κατά τον τρόπο που προτείνεται θα ενισχυθεί η διαφάνεια και θα εγκαθιδρυθεί σύστημα αμοιβαίου ελέγχου (checks and balances), θα επιτευχθεί αποκέντρωση των εξουσιών του υφιστάμενου Ανωτάτου Δικαστηρίου και θα παρασχεθεί δυνατότητα εξειδίκευσης των μελών των προτεινόμενων δικαστηρίων.

Η ίδια αξιωματούχος ενημέρωσε επίσης την επιτροπή ότι με βάση σχετική πληροφόρηση από το Ανώτατο Δικαστήριο οι εκκρεμούσες ενώπιόν του υποθέσεις θα παραπεμφθούν στα υπό ίδρυση με τον προτεινόμενο νόμο δικαστήρια ως ακολούθως:

1. Στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο θα παραπεμφθούν 377 αναθεωρητικές εφέσεις, ήτοι εφέσεις που αφορούν στο Διοικητικό Δίκαιο, εκ των οποίων οι 292 είναι εφέσεις που καταχωρίστηκαν πριν από την 31^η Δεκεμβρίου 2018 και 85 από αυτές είναι εφέσεις κατά απόφασης ενός δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου.
2. Στο Ανώτατο Δικαστήριο θα παραπεμφθούν 1 557 υποθέσεις, εκ των οποίων οι 1 523 είναι πολιτικές εφέσεις που καταχωρίστηκαν πριν από την 31^η Δεκεμβρίου 2017 και οι 34 είναι πολιτικές εφέσεις που αφορούν σε προνομιακά εντάλματα.
3. Στο Εφετείο θα παραπεμφθούν 3 149 υποθέσεις, εκ των οποίων 2 158 είναι πολιτικές εφέσεις που καταχωρίστηκαν από την 1^η Ιανουαρίου 2018, 233 είναι ποινικές εφέσεις, 688 είναι αναθεωρητικές εφέσεις που καταχωρίστηκαν από την 1^η Ιανουαρίου 2019 (582 κατά απόφασης δικαστή του Διοικητικού Δικαστηρίου και 106 κατά απόφασης δικαστή του Διοικητικού Δικαστηρίου Διεθνούς Προστασίας) και 70

πολιτικές αιτήσεις που αφορούν σε πρωτοβάθμια δικαιοδοσία έκδοσης προνομιακών ενταλμάτων.

Σε ό,τι αφορά στον προβλεπόμενο χρόνο εκδίκασης των αναφερόμενων πιο πάνω υποθέσεων, η υπουργός ανέφερε στην επιτροπή ότι το Ανώτατο Δικαστήριο δεν καθορίζει συγκεκριμένο προβλεπόμενο χρόνο εκδίκασης, ωστόσο επισήμανε ότι το υφιστάμενο Ανώτατο Δικαστήριο διεκπεραιώνει περίπου 500 πολιτικές εφέσεις και περίπου 140 υποθέσεις αναθεωρητικής δικαιοδοσίας ετησίως και αναμένεται ότι ο ίδιος αριθμός ετησίως δυνατόν να διεκπεραιώνεται από το νέο Ανώτατο Δικαστήριο και το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο.

Συναφώς, η υπουργός τόνισε ότι η σημασία και επιτυχία της προτεινόμενης μεταρρύθμισης δεν περιορίζεται στον αριθμό των υποθέσεων των οποίων ολοκληρώνεται η εκδίκαση, αλλά εκτείνεται στην εισαγωγή ενός συστήματος αμοιβαίου ελέγχου στην ανώτατη βαθμίδα της δικαιοσύνης, στην ευελιξία και ενδυνάμωση της λειτουργικότητας της βαθμίδας αυτής, που σήμερα συγκεντρώνει υπέρμετρες δικαιοδοσίες και καθήκοντα, καθώς και στην ενίσχυση της ποιότητας της δικαιοσύνης στην Κύπρο μέσω εξειδίκευσης των μελών των προτεινόμενων δικαστηρίων.

Επιπροσθέτως των πιο πάνω θέσεων που εκφράστηκαν προφορικά ενώπιον της επιτροπής από την Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως σε επιστολή του προς την επιτροπή, ημερομηνίας 19 Μαΐου 2022, ενημέρωσε για το ετήσιο κόστος λειτουργίας των υπό ίδρυση δικαστηρίων, που υπολογίζεται ως ακολούθως:

1. Το κόστος μισθοδοσίας των μελών των δικαστηρίων ανέρχεται σε €2.219.000 για δεκαέξι θέσεις δικαστών.
2. Το κόστος μισθοδοσίας του βοηθητικού προσωπικού αναλύεται ως ακολούθως:
  - α. Για μία θέση Ανώτερου Πρωτοκολλητή απαιτείται δαπάνη ύψους €74.900.

- β. Για μία θέση Πρωτοκολλητή Α΄ απαιτείται δαπάνη ύψους €67.200.
  - γ. Για έξι θέσεις Στενογράφου περιλαμβάνεται ήδη πρόνοια στον εγκεκριμένο προϋπολογισμό της Δικαστικής Υπηρεσίας για πλήρωση κενών θέσεων Στενογράφου, η οποία προορίζεται να καλύψει και τις υπό αναφορά ανάγκες.
  - δ. Για τρεις θέσεις Βοηθού Γραμματειακού Λειτουργού περιλαμβάνεται πρόνοια στον εγκεκριμένο προϋπολογισμό του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού.
  - ε. Για επτά θέσεις Αχθοφόρου/Κλητήρα/Εργάτη Αποθήκης απαιτείται δαπάνη ύψους €110.800.
  - στ. Για τρεις θέσεις Καθαρίστριας Γραφείου απαιτείται δαπάνη ύψους €35.700.
3. Το αναφερόμενο πιο πάνω ετήσιο κόστος μισθοδοσίας των μελών των δικαστηρίων και του βοηθητικού προσωπικού θα αναπροσαρμόζεται σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και τους κανονισμούς.
  4. Το επίδομα παραστάσεως που θα καταβάλλεται στα μέλη των δικαστηρίων ανέρχεται σε ποσό ύψους €288.000.
  5. Αναφορικά με τα λειτουργικά έξοδα των δικαστηρίων, έχει ήδη περιληφθεί σχετική πρόνοια στον εγκεκριμένο προϋπολογισμό της Δικαστικής Υπηρεσίας, η οποία θα αναπροσαρμοστεί αναλόγως των αναγκών που θα προκύψουν.

Ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας εξέφρασε την άποψη ότι η ποιότητα απονομής της δικαιοσύνης στη Δημοκρατία βρίσκεται σε εξαιρετικά επίπεδα λόγω της ανεξαρτησίας των λειτουργών της δικαιοσύνης και της πολυεπίπεδης μόρφωσής τους. Ωστόσο, όπως ανέφερε ο ίδιος, η ποιότητα της δικαιοσύνης που απονέμεται επισκιάζεται από τη σημαντική και αναντίλεκτη καθυστέρηση που παρατηρείται στην εκδίκαση των υποθέσεων σε όλες τις βαθμίδες. Σχετικά με τη δημιουργία των δύο ανώτατων δικαστικών οργάνων, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας δήλωσε ότι η ύπαρξη ενός

μόνο ανώτατου δικαστικού σώματος και η συγκέντρωση σε αυτό του συνόλου των εξουσιών επί ζητημάτων ελέγχου και πειθαρχικών κυρώσεων των μελών του δε διασφαλίζει τα εχέγγυα ορθοκρισίας και αμεροληψίας, ενώ η παράλληλη λειτουργία Ανωτάτου Δικαστηρίου και Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου θα επιτρέψει σε αμφότερα να λειτουργούν πιο ευέλικτα και να υπόκεινται σε σύστημα αμοιβαίου ελέγχου.

Τοποθετούμενος αναφορικά με τους προβληματισμούς περί αντισυνταγματικότητας συγκεκριμένων προνοιών των μεταρρυθμιστικών νομοσχεδίων, που αφορούν στον διαχωρισμό της δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου σε Ανώτατο Δικαστήριο και σε Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας ανέφερε ότι την τελική κρίση επί του θέματος αυτού θα εκφέρει το αρμόδιο με βάση το Σύνταγμα δικαστήριο, αλλά εξέφρασε την άποψη ότι δεν υφίσταται έκδηλη αντισυνταγματικότητα.

Επιπροσθέτως των πιο πάνω θέσεων που εκφράστηκαν προφορικά ενώπιον της επιτροπής από τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, από πλευράς της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας εκφράστηκαν σε επιστολή προς την επιτροπή, ημερομηνίας 13 Απριλίου 2022, επιπλέον οι ακόλουθες απόψεις:

1. Λόγω των γεγονότων του 1963, με τον περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλες Διατάξεις) Νόμο του 1964 (Νόμος 33/1964) καθιδρύθηκε το υφιστάμενο Ανώτατο Δικαστήριο προς άσκηση της δικαιοδοσίας και των εξουσιών των εκ του Συντάγματος καθιδρυόμενων Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου και Ανωτάτου Δικαστηρίου, τα οποία κατέστησαν ανενεργά εξαιτίας των προαναφερόμενων γεγονότων.
2. Το επιτρεπτό της καθίδρυσης του υφιστάμενου Ανωτάτου Δικαστηρίου επικροτήθηκε από το ίδιο το Ανώτατο Δικαστήριο, αρχής γενομένης με την απόφαση στην υπόθεση Attorney General of the Republic v. Mustafa Ibrahim and Others

[(1964) CLR 195], όπου κρίθηκε ότι ο προρρηθείς νόμος ήταν επιτρεπτός βάσει του δικαίου της ανάγκης.

3. Το γεγονός ότι το δίκαιο της ανάγκης, το οποίο συνεχίζει να εφαρμόζεται, επειδή συνεχίζει να υφίσταται η έκρυθμη κατάσταση που προέκυψε από τα γεγονότα του 1963 και 1974, επέτρεψε τη συγκρότηση του υφιστάμενου Ανωτάτου Δικαστηρίου δεν αποκλείει την εφαρμογή του δικαίου της ανάγκης, ώστε να επιτραπεί η αναθεώρηση του συγκεντρωτικού δικαστικού μοντέλου το οποίο θέσπισε ο πιο πάνω αναφερόμενος νόμος. Απόδειξη τούτου συνιστά η απόφαση της ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ημερομηνίας 4 Απριλίου 2018, επί της έφεσης κατά της Απόφασης του Διοικητικού Δικαστηρίου με αρ. 99/2016, με την οποία επικροτήθηκε η βάσει του δικαίου της ανάγκης θέσπιση του περί Διοικητικού Δικαστηρίου Νόμου [Νόμος 131(I)/2015], με τον οποίο μεταφέρθηκε στο Διοικητικό Δικαστήριο μέρος της δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου την οποία αρχικώς ασκούσε το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο. Στην απόφαση αυτή το Ανώτατο Δικαστήριο επικρότησε την αναθεώρηση του δικαστικού μοντέλου το οποίο αρχικώς θεσμοθετήθηκε διά του περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλοι Διατάξεις) Νόμου, στόχος της οποίας ήταν η εύρυθμη λειτουργία της δικαιοσύνης. Τα τρία νομοσχέδια για την προτεινόμενη δικαστική μεταρρύθμιση προωθούνται για τον ίδιο σκοπό και με τον ίδιο τρόπο, ήτοι διά της παράλληλης τροποποίησης του Συντάγματος και της ψήφισης κοινών νόμων.
4. Δεδομένου ότι το δίκαιο της ανάγκης επιβάλλει όπως η βάσει αυτού νέα ρύθμιση είναι κατά το δυνατόν εγγύτερα στην αρχική συνταγματική ρύθμιση από την οποία υπάρχει η ανάγκη εκτροπής, η Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας εκτιμά ότι το δικαστικό μοντέλο το οποίο τα εν λόγω νομοσχέδια προτάσσουν είναι ακόμη πιο αναλογικό από το υφιστάμενο δικαστικό μοντέλο, το οποίο νομολογιακά κρίθηκε

επιτρεπτό βάσει του εν λόγω δικαίου. Το προτεινόμενο δικαστικό μοντέλο προβλέπει τον διαχωρισμό του υφιστάμενου Ανωτάτου Δικαστηρίου σε Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο και Ανώτατο Δικαστήριο, τα οποία δεν είναι μεν εκείνα που έχουν καθιδρυθεί από το Σύνταγμα λόγω διαφορετικής συγκρότησης και δικαιοδοσίας, αλλά υπέχουν ίδια χαρακτηριστικά και πλεονεκτήματα, ήτοι:

- α. τη θεματική εξειδίκευση, υπό την έννοια ότι το ένα δικαστήριο δε θα επιλαμβάνεται της δικαιοδοσίας του άλλου,
  - β. την ταχύτερη εκδίκαση που συνεπάγεται η εξειδίκευση, υπό την έννοια ότι δε θα επιλαμβάνονται του ίδιου θέματος όλοι οι δικαστές αμφοτέρων των δικαστηρίων,
  - γ. την επιστροφή στον πειθαρχικό έλεγχο των δικαστών του ενός δικαστηρίου από το άλλο, διακριτό δικαστήριο, ως προβλέπει εξ υπαρχής το άρθρο 133.8 και το άρθρο 153.8 του Συντάγματος της Δημοκρατίας.
5. Επιπροσθέτως, ο διαχωρισμός του υφιστάμενου δικαστηρίου σε δύο δικαστήρια εξυπηρετεί τη συμμόρφωση της Δημοκρατίας προς συστάσεις διεθνών οργανισμών, ώστε το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο να ενεργεί ως δευτεροβάθμιο Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο το οποίο θα ελέγχει τις αποφάσεις των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου που συνέρχονται ως πρωτοβάθμιο Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο, χορηγώντας έτσι ένδικο μέσο σε δικαστές ή υποψήφιους δικαστές που επιθυμούν να προσβάλουν απόφαση του πρωτοβάθμιου Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου που τους επηρεάζει δυσμενώς οι οποίοι επί του παρόντος δεν απολαύουν τέτοιου ένδικου μέσου.
6. Το προτεινόμενο δικαστικό μοντέλο προβλέπει επιπροσθέτως την καθίδρυση Εφετείου ως τρίτου δικαστηρίου, το οποίο δεν προβλέπεται στο Σύνταγμα, και προτείνεται συναφώς η τροποποίηση του Συντάγματος κατά τρόπο που να

εξουσιοδοτεί τη διά νόμου καθίδρυσή του, προκειμένου να μην τεθεί βάσιμο θέμα αντισυνταγματικότητας.

7. Για τους πιο πάνω λόγους, η Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας εκτιμά ότι τα προτεινόμενα μεταρρυθμιστικά νομοσχέδια είναι επιτρεπτό να ψηφιστούν από τη Βουλή των Αντιπροσώπων κατ' επίκληση του δικαίου της ανάγκης και στη βάση της τροποποίησης του Συντάγματος η οποία προτείνεται.

Ο Πρόεδρος του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου ενημέρωσε την επιτροπή για την ομόφωνη θέση του συμβουλίου του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου επί της συγκρότησης δύο δικαστηρίων, του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, αφού με τον διαχωρισμό αυτό επιτυγχάνεται εξειδίκευση εκάστου εξ αυτών, που θα έχει ως αποτέλεσμα την αναβάθμιση της ποιότητας και της ταχύτητας της απονομής δικαιοσύνης, τη διασφάλιση του αμοιβαίου ελέγχου (checks and balances) μεταξύ των δύο δικαστηρίων, περιλαμβανομένου του ελέγχου των αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου αναφορικά με διορισμούς και προαγωγές δικαστών, και την άμβλυση του προβλήματος της καθυστέρησης στην εκδίκαση υποθέσεων στα δικαστήρια, το οποίο σύμφωνα με την έκθεση των εμπειρογνομόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη συγκέντρωση εξουσιών στο Ανώτατο Δικαστήριο.

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών, Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, αφού έλαβε υπόψη όλα όσα τέθηκαν ενώπιόν της, επιφυλάχθηκε να τοποθετηθεί επί του νομοσχεδίου κατά τη συζήτησή του στην ολομέλεια του σώματος.

Σημειώνεται ότι σε περίπτωση ψήφισης του δεύτερου νομοσχεδίου σε νόμο θα τροποποιηθεί ο τίτλος του, ώστε να αναφέρεται ως «Ο περί Δικαστηρίων (Τροποποιητικός) (Αρ. 2) Νόμος του 2022».

12 Ιουλίου 2022

Αρ. Φακ.: 23.01.060.130-2019 - 23.01.060.131-2019
ΝΚ/ΑΠ,ΕΡ/ΧΧΡ,ΜΓ